

ВАЛЕНТИН ЛИТВИНЕНКО

КАЗКИ



# БІБЛІОТЕКА УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА



**UARTLIB.ORG**

UARTLIB@GMAIL.COM

ВАЛЕНТИН ЛИТВИНЕНКО



ВИДАВНИЦТВО ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ «ВЕСЕЛКА»  
КИЇВ 1969

Автор цієї книжки, Валентин Гаврилович Литвиненко, не тільки талановитий художник, але й обдарований письменник. Його твори, а особливо казки, приваблюють своїм щирим усміхом, добродушним лукавством і дотепністю.

До цієї збірки увійшли казки, написані протягом кількох останніх років: «Золоте яечко» — про жадну бабу, якій золото весь світ заступило, «Про дятла-молодця», що не злякався злого вовка, казка «Як шакал став охайним», казка про борсука, що перехитрив підступного лиса, а також твори, які вже виходили у книжках «Казки» та «Як гуртом корову рятували».

Напишіть, діти, чи вам сподобались казки та малюнки Валентина Гавриловича Литвиненка. Будемо дуже раді одержати від вас листа.

Наша адреса: м. Київ, вул. Кірова, 34. Видавництво «Веселка».

МАЛЮНКИ АВТОРА



Жили собі дід та баба. Душа в душу жили. Дід на фермі сторожем працював, гроші заробляв, а баба вдома поралась — діда годувала.

От одного разу прийшов дід з роботи, а баба каже:

— Дістала я курку таку, що золоті яйця несе.

— Та я ж і так заробляю, — каже дід. — Вистачить нам.

— Е, ні! Я багатою хочу бути, — каже баба та все коло тієї курки упадає.

От знесла курка золоте яечко. Баба за яйце — і сховала у скриню. Замкнула і наче сказилася — така стала скупа та жаднуча. Що дід заробить — заховає, а діда голодом морить.

Дід прийде вранці з роботи стомлений:

— Нагодуй мене, бабо!

А баба кине йому суху скоринку:

— На, жери.

— Може, ще щось даси?

— Не дам. Я тепер економлю.

На роботу жене, а годує так, аби з голоду не вмер.

А курка ходить по двору, сокорить: ко-ко-ко.

Дід ніч не спав — тільки вранці ляже на лаву, тільки задрімає, а курка підійде під вікно і — ко-ко-ко. Прожене дід

курку, знову почне дрімати, а курка вже тут — ко-ко-ко, ко-ко-ко. Не дає діду відпочити і край.

Зовсім захляв дід. Просить бабу:

— Звари мені курячу юшку.

А баба:

— Та ти що — сказився? Вона ж мені золоте яйце знесла! На тобі суху скоринку.

Зовсім нанівець пішов дід. Недоїдає та й відпочити не може. Клята курка цілісінький день під вікном сокорить.

Одного разу колов дід дрова. Стомився, сів на колодку, дрімає. А тут курка як засокорить: ко-ко-ко. Дід стрепенувся, схопив поліно та як шелесне по курці. Не попав, але наполохав добре. Курка в крик. Почула баба, за рогача та до діда і давай гамселити. Била, била, тоді кинула дідові шапку:

— Іди, — каже, — куди хочеш. Я з куркою і сама проживу. Розбагатію.

Іде дід лісом. Плаче. Коли це назустріч ведмідь.

— Здрастуй, діду! Чого це ти плачеш?

Розказав йому дід усе: як знесла курка золоте яйце і як баба наче сказала — скупа стала і безжалісна.

— Голодом морила. А оце ще й бити почала, — каже. — Он бач, які гулі на голові. Іду тепер світ за очі, бо вже нема додому вороття.

Жалко стало ведмедеві.

— Пішли, — каже, — до мене в барліг, разом жити будемо.

— Та я ж у барлозі все одно з голоду загину!

— Не загинеш, — каже ведмідь, — я у лісі скільки хочеш харчів маю. І малини, і груш, і яблук, і грибів. Та ще й меду дістану. Голодні не будемо.

— Якщо так — пішли.

Прийшли вони в барліг. А в барлозі м'яко, мохом вистелено. Ліг дід, зразу й заснув.



Прокинувся, а ведмідь уже й харчів усяких наніс.

— Іж, — каже.

І зажили вони вдвох. Од'ївсь дід потроху та все ведмедеві про ту курку торочить. Як вони з бабою дружно жили і як курка його бабу зіпсувала — зробила скнарою. І його зі світу зводила.

— Не я буду, — каже, — коли на курці не помщуся. Баби тільки боюсь, а то б я тій курці задав. Якби мені оружжя якесь — рушницю, чи що.



— Рушницю,— каже ведмідь,— не дістати, а от пушку  
можу.

— Як це?  
— Та на болоті ще з війни танк стоїть. Там така пушка,  
як дишло.

— Що ти кажеш? Ану пішли, подивимось.

Пішли на болото. І правда: стоїть цілісінький танк, у баго-  
винні загруз. Вони до танка.



Заліз дід у передній люк, ведмідь у задній.

— Ех! — каже дід. — Коли б він іще й завівся...

— А як його заводити? Ти хіба знаєш?

— Ха! Та я ж у молоді роки трактористом був. От за цю  
ручку сіпнути, то, коли танк справний і заправлений соляр-  
кою,— одразу загуркоче.

— Ану сіпни!

Дід і потягнув за ричаг. А танк — як загуркоче. Дід аж  
підскочив.

— Ура! — кричить. А ведмідь і собі:

— Ура! Завівся!

— Значить, бак з горючим,— каже дід. — Ех, коли б ше  
снарядів пару. Ану глянь, Мишко, чи нема там ззаду таких  
довгеньких круглих штук? — Ведмідь глянув:

— Е! Одна, дві, три, чотири. Аж п'ять! — кричить.

— О, тепер діло буде,— каже дід. — Зараз ми з болота  
виїдемо — даю задній хід.

Танк аж заревів. З-під траків земля полетіла. Буксує,  
а не вилазить, бо добре колись загруз. Цілу ніч вовтузились.  
Ведмідь дивився, дивився:

— Ану, спробую допомогти,— каже.

Виліз. Зайшов спереду танка. Уперся задніми лапами,  
а передніми в танк.

— Давай,— каже,— діду, найбільший газ.

Дід добавив газу. Ведмідь як попхне — танк і вилетів на  
сухе. Зупинив дід танка.

— Тепер порядок,— каже. — Залізай, Мишко, поїдемо, по-  
ки рано і курка з курника не вийшла. Бо як вийде, то тоді,  
може, й не вцілю.

Заліз ведмідь. Дід розвернувся, і загуркотіли у напрямі  
до дідової садиби. Підїхали близенько. Стали. Навів дід ору-  
дію прямою наводкою на курник. Вицілів добре. Тоді каже:

— Рахуй, Михайле, до трьох.

Ведмідь: раз-два-три! Дід як сіпне за спуск. Орудіє як ба-  
бахне. Снаряд по курнику як рвоне. Тільки тріски з пір'ям  
до неба полетіли, а у баби в хаті шибки з вікон повискаку-  
вали. Дід з ведмедем висунулися з люків:

— Ура! — кричать. — Нема ворога з першого попадання.

Аж тут ураз відкриваються двері, а з дверей баба з рога-  
чем, як торпеда до танка. Дід глянув:

— Ховайся, Мишко, закривай люка!

Ведмідь люка закрив. Дід і собі, та чогось люк заїло. Поки закрив, а баба вже на танку, рогачем стукає.

— А, попались, лобуряки! — кричить. — Тепер вам капут. Здавайтесь, бо не злізу з танка, поки й з голоду подохнете. Зажурився дід.

— Погані наші діла, — каже. — Я свою бабу знаю. Як сказала, так і зробить.



Почали вони думати, як бабу з танка скинути. Повсякому пробували. І через канали танком шкутильгали, і по гушавині на повному ходу моталися — нічого не допомага. Що не прислухаються, а баба зверху рогачем постукує. Зупинилися на березі річки — хай мотор прохолоне. Сидять — журияться. А ведмідь каже:

— Ех, якби танком можна було під водою їздити. Отоді б ми баби позбавились.

Тут дід як ляпне себе долонею по лобі:

— Як же це я забув! Сучасна ж техніка водіння танка дозволяє на великому ході річки по дну форсувати. Зараз ми бабі покажемо, де раки зимують!

Завів мотора. Розвернув танка на річку і як дав повний газ — танк аж загурчав у воду. Вилетіли на протилежний берег. Стали, прислухались. Не чути баби.

— Ану, Мишко, одкрив люка. Глянь, чи пливе баба.

Виглянув ведмідь:

— Пливе, — кричить.

— А рогач з нею?

— З нею!

— Закривай люка. Тікати будемо.

Закрив ведмідь люка. Дід за ричаги. Завів мотора, а танк тільки дир-дир і замовк.

— От біда. Мабуть, горюче кінчилося.



Перевірив дід бака. Так і є — горючого нема. Прислухавсь, а баба вже на танку.

— Що, — кричить, — перехитрили?! Однак по-моєму буде. Зажурилися дід з ведмедем. Сидять, мовчать. А баба зверху сидить. Рогачем стукає, знушається. А вже вечоріє. Стали вони пошепки радитись. Дід каже:

— Знизу у танка ще аварійний люк є. Баба про нього не знає. От стемніє, ми потихеньку виліземо і навтьоки. А баба хай сидить.



Почекали, поки зовсім стемніло. Обережно відкрили люка, вилізли. І по-пластунськи на животах — до кушів. А кушами рачки до лісу, а лісом як рвонули до барлога, аж захекались. Та й полягали спати, бо натомились добре. Ніч пройшла. Вже день надворі. А баба сидить на танку, рогачем стукає. Гріється.

— Здавайтесь, — кричить.

А з танка ніякого звуку. Сиділа-сиділа баба: не чути діда з ведмедем. Аж тут ідуть берегом військові. Бачать — танк стоїть. А на танку баба з рогачем. Вони до неї: що таке? У чому справа?

А вона й розказала все, як було. Як курка золоте яйце знесла. Як вона діда прогнала.

— А оце, — каже, — воювала з дідом і ведмедем за ту курку. Я, видно, їх так у танку й заморила, бо вже не відповідають. А люка відкрити не могу.

Оглянули військові танка, бачать, а нижній, аварійний люк, про який баба не знала, — відкритий.

— Та вони ж давно через аварійний люк втекли, — кажуть. — Злазь, ми танк заберемо, бо це ж військове майно.

Привезли солярки. Залили бака, хотіли їхати, а баба й каже:

— Підвезіть мене додому, хлопці.

— Не слід би тебе підвозити, коли ти така вредна, що свого геройського діда на золоте яйце проміняла, — кажуть військові. — Та зважимо на твій похилий вік. Сідай уже.

Підвезли. Збігала баба в хату, вийшла з глечиком:

— Може, молочка, хлопці, по кухлику вип'єте?



— Пий сама своє молоко, — кажуть. — Ми від такої жадюги не візьмемо. — Та й поїхали собі.

Пішла баба до людей в село, щоб хто шибки повставляв.

— А дід де? — питають. — Захворів, чи що?

Розказала баба усе, як було.

— Прогнала я, — каже, — діда. Десь із ведмедем живе.

— Ну то вставляй сама собі, коли ти така клята!

Пішла баба додому. Сяк-так фанерками вікна позаставляла.



Живе сама день, живе другий. Ніхто до неї не ходить, сидить як сич у хаті. Спати ляже — не спиться, бо почала совість мучити. Немає у неї ні діда, ні курки, та й люди не хотять знатися. Сидить на скрині, журиться. Згадує, як вони



з дідом лагідно жили, поки курка золотого яйця не знесла. Чим більше думає, то більше себе картає, що хотіла сімейну дружбу на багатство змінити. Сидить, плаче. Діда згадує — який він хороший був, а тепер, бідненький, десь із ведмедем у барлозі, голодний і недоглянутий. Та й самій на старості літ сиротою доживати.

І вирішила вона будь-що барліг знайти і просити прощення у діда. Здала золоте яйце в утиль. Напекла пиріжків з маком. Зав'язала

у вузлик і вирушила в ліс.

Довго ведмежий барліг шукала, а знайшла. Хоч таки добре по лісових хащах намучилась.

Підійшла потихеньку та й давай кликати.

— Ой дідусю, ріднесенький! Я ж перед тобою винна через ту кляту курку. Прости мені та повернись додому. Будемо, як і раніш, жити — один одного доглядати. Я й рогача того викинула. І пальчиком до тебе не доторкнусь. Прости мені, що була такою жадною та жорстокою.

Виглянув дід з барлога:

— А золоте яйце ще й досі ховаєш? — питає.

— Та ні! Я його давно в утиль здала. Вистачить нам на двох твого заробітку. Я тепер зрозуміла, що найбільше багатство — то наша дружба та повага людська.

А сама плаче. Ведмідь слухав-слухав та як рявкне:

— Ану вилазь, старий хрич, годі тобі комизитись! Ти що — не бачиш, що баба твоя зовсім виправилась. Вже й мене до сліз довела.

Виліз дід, а баба до нього:

— Голубчику мій! Як же ти змарнів тут у лісі! От я вам з ведмедиком і пиріжків принесла з маком.

Пригостила їх пиріжками, а ведмедя ще й поцілувала.

— Спасибі тобі, — каже, — ведмедику, що підтримав мого старого, коли я казилася. Заходь до нас у гості, завжди раді будемо.

— Та заходитиму, — каже ведмідь. — Бо я до твого старого вже звик. Скучатиму.

Пішла баба з дідом додому. І зажили дружно, як і раніш жили.





### ПРО ЩО РОЗПОВІВ СТРУМОК

Всі знають, що птах деркач у теплі краї пішки бігає. От одного разу біг деркач на зимівлю і зупинився коло маленького струмка. Попросив напитись.

— Пий на здоров'ячко,— струмок йому.

Напився.

— Я вже й відпочину біля тебе трохи,— каже деркач.— Бо мені ще далеко бігти. Щоб ти знав, я мандрівник. Що того світу бачив,— розхвастався він,— то тобі й не снилося. Ти тут живеш у глушині під кущами, такий маленький, і не помітиш зразу. Води в тобі хіба тільки напитися. А знаєш, які великі озера є на світі? А які річки! Їх не те що перебрести, а й перелетіти важко.

— Так то ж я і є з моїми товаришами,— дзвенить струмок.

— Та ти що, смієшся? Я он тебе по коліна перебрів,— теж мені хвалько.

— Я не хвастаю. Я правду кажу. От біжи поряд мене, то й сам побачиш.

А тік він якраз на південь — деркачу по дорозі.

— Ну, що ж,— каже деркач,— побігли.

І побігли рядком. Довго чи коротко бігли, глядь, ще стру-

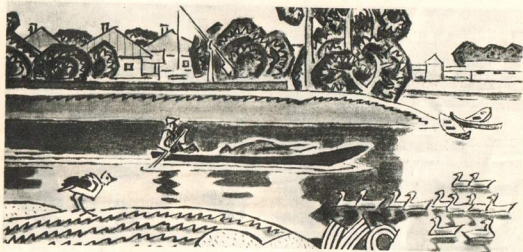
мочок збоку в знайомий струмок вливається. Біжать далі, коли знову струмочок приєднався. Далі ще один.

— Бачиш, який я вже повноводний став,— дзюрчить струмок.— Тепер не перебреш.

— Мабуть, так, а все ж не такий ти великий, як ті озера,— показує деркач.

— А-а, так то ж я з товаришами їх весною наливав.

«Щось не віриться»,— подумав деркач, але промовчав.



Біжать далі. По дорозі ще струмочки пристали.

— Бачиш, уже з нас, струмочків, ціла річечка набрала-ся,— дзвенить голосок струмка.

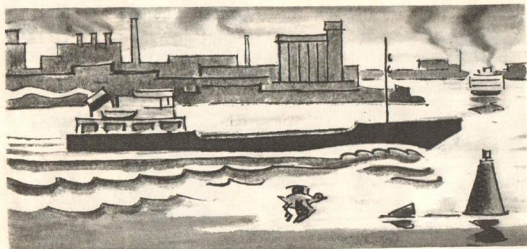
— Та бачу,— бурчить деркач.

От вибігли з лісів. Біжать через сінокосні луги. На лугах люди працюють. Сіно звозять.

— Оці луги,— розказує струмок,— ми весною заливали, водою поїли, траву ростили. А он далі, бачиш, ставки,— для них у нас воду позичали. Тепер коропів розводять.

Біжать вони далі — деркач і струмкова річечка. Дорогою, як і раніш, час від часу ще струмочки вливаються, а далі ще й ціла річечка додалася.

— Бачиш,— дзвенить струмків голосок,— якою вже я з товаришами річкою став. Уже й села понад нами стоять. Уже човни по нас їздять, рибалки рибу ловлять. Криниці на березі — то теж з нашою водою. Верхи на хатах з очерету, що ми виростили. Лоза на тинах — теж наша. Оці водяні



млини ми крутимо, людям зерно на муку мелемо. А далі ще цікавіше буде.

Довго ще біг деркач рядом із струмковою річечкою, а води все більшає. Уже така ріка набралася, що й другий берег ледве видно. По ріці пасажирські пароплави ходять, вантажні транспорти різні вантажі везуть. По берегах уже не села, а міста, заводи стоять.

— Оцим містам і заводам ми воду постачаємо,— видзвонює струмків голосок.

А деркач мовчить, тільки сопе. Та вже не біжить, а летить, бо всі береги забудовані та мостами поперетинані.

— А тут у нас,— дзвенить далі струмок,— були пороги. Вода дарма серед каміння ревла, а тепер люди величезну греблю спорудили. Турбіни поставили, щоб ми їх крутили, електрику добували. Он кругом огні горять — то все наша робота. Ти обережніше перелітай греблю, щоб, бува, в проходах не заплутався.

— А я тебе знайду знову?

— Знайдеш. Підлетиш, а я там під бережком бігтиму.

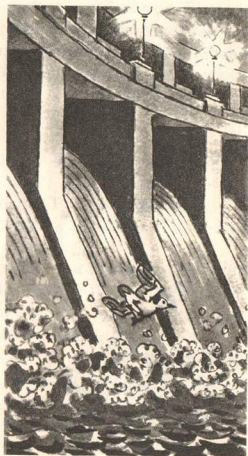
Полетів. Підліта до берега, а струмок уже тут. Зрадів деркач.

— Я все-таки боявся,— каже,— що не знайду. Бо вже привик до тебе. Та й цікаво дуже з тобою в компанії мандрувати.

Рушили далі.

— Ну, а тепер ти переконався, що я не хвастав, а правду казав?

— Таки твоя правда,— каже деркач.— Довів ти мені, що велика ріка — це і є ти з товаришами. А все-таки далеко вашій компанії до моря. От якби ти побачив,



скільки там води! Які хвилі! Які пароплави великі ходять! Така сила води, що як угору не підлітай, а другого берега не побачиш.

— А я якраз у море і біжу,— дзвенить струмок.— Моря і океани ми теж водою наливаємо. Повертаємо воду, що випаровується. Коли б не ми, вони б давно повисихали. Щоб ти знав, вся сила-силенна води на землі — це наш колектив струмочків.

Довго вони ще так мандрували. Аж поки деркачу вліво завертати довелось, до тих місць, де йому легше через море перелітати.

Попрошавсь деркач із струмочком. Подякував за науку і побіг собі, а струмок подавсь своїм шляхом до моря.



Жив в одному селі хлопчик. Бідний-бідний. Батько і мати в нього померли, зостався він сиротою. Віддали його люди до багатія в пастихи. Одного разу жене він

худобу з паші, дивиться — нема найкращої корови. Злякався — давай шукати. Шукав-шукав — не знайшов. Так і до двору пригнав.

— Де корова? — пита багатій.

— Не знаю,— плаче хлопчик.— Може, вовки з'їли. Я всюди обходив. Нема...

Узяв багатій батіг, побив хлопчика і з двору вигнав.

— Іди,— каже,— та без корови не приходи. А не знайдеш — уб'ю.

Пішов хлопчик. А вже темніє. Сяк-так в лісі переночував, встав удосвіта, почав шукати. Все далі й далі заходить. Нема корови й не чує. От зайшов у такі хащі, куди тільки звірі хижі заходять. Сів на пеньок та й зажурився. Коли чує, десь далеко-далеко соплка грає. Та так гарно, що він і голод, і своє горе забув. Підвіся він і пішов на звуки. А ліс дедалі все вищий та густіший. Глянеш — вгорі верхівки дерев шумлять, а внизу тихо, як на дні морському. Іде хлопчик, а коріння його за ноги хапає, колючки тіло рвуть, гілки очі ко-

лють, під ногами жаби та гадюки сичать. А він іде — про все забув, тільки сопілку й чує. Все ближче, ближче; от уже й проміння сонячне пробивається, розсунув він кущі, глянув і остовпів. Перед ним галявина велика, вся в квітах. Небо синє-синє, а сонце з неба так і сипле золотом. На деревах пташки усякі співають, а на галявині яких тільки звірів не зібралось! Тут і лось стоїть, похилив голову, і олені, і ведмеді, і вовки, а вже всякої дрібноти і не злічити. Дивиться хлопчик — корова його тут

же стоїть, ремигає. А посередині галявини сидить дід. Ноги під себе підбгав, а на ногах копита коров'ячі, весь зеленою вовною заріс — тільки очі золоті світяться. На голові роги козячі, а на рогах вінок з фіалок. Сидить, притулив до рота дудку та так награє, що й співати й плакати хочеться. Заграв по-одному — трава росте, шепоче від радості, квітки розпускаються, вся галявина одразу вкрилася немов самоцвітами.



По-іншому заграє — дерева шумлять-розвиваються, а на них плоди наливаються. Заграв по-третьому дід — пташки заспівали, гніздечка в'ють. По-четвертому заграв — ведмідь заревів, ухопив оленя, поволік у ліс. Хлопчик дивиться, все на світі забув.

«От мені б,— думає,— таку сопілку та отак грати. Попрошу в діда, може, дасть». Та потихесеньку отак і каже:

— Діду!

Тут наче грім з неба вдарив. Зашуміло все. Звірі — хто куди — в ліс. Дивиться — пуста галявина. Стоїть його корова сама, серед галявини пеньок трухлявий, весь мохом заріс, на пеньку віночок з фіалок та сухий сучок стирчить.

Гірко заплакав хлопчик, та нічого не вдієш. Виламав лозину і погнав корову додому, за сльозами нічого не бачить. Якби не корова, так і дороги б не знайшов.

З того часу ходить хлопчик як не свій.



Тільки й думає про сопілку, так йому та музика й чується.

Жила у них в селі стара бабуся, уже понад сто років їй, а все ще, бувало, по лісах з паличкою швендяє, квітки збирає, сушить та ними лікує хворих. З того й жила. Вона усі ліси навкруги знала. От пішов хлопчик до неї.

— Так і так,— розказує,— чув я, як у лісі дід на сопілці грав. Хотів я попросити — так усе пропало, а тепер я не можу забути тієї гри. Скажіть мені, як знайти і як добути її?

Розпитала його бабуся добре.

— Шасливий ти,— каже,— я вже сто п'ять років живу, а зроду не доводилось навіть чути. Коли вже ти раз знайшов, то знов знайдеш. Тільки гляди не проси. Сопілка та — велике щастя, і дід тобі однаково її не дасть, а в що-небудь перевернеться. Отой пеньок, що на галявині, то й був дід. А сучок на пеньку — сопілка. Треба було тобі одламати той сучок та мерщій додому бігти. От як знайдеш знову діда з сопілкою, а він у що-небудь перевернеться, так не йди, а сопілку



шукай, бери й біжи додому, і що б тебе по дорозі не лякло — сопілку з рук не пускай. Поки сопілка в руках, нічого тобі не буде. А принесеш — ні за що, ні за які гроші сопілку не продавай і не віддавай, бо то велике щастя.

І вирішив хлопчик іти сопілку шукати.

Взяв сухарів на дорогу і подався в ліс.

Шука день, шука другий. Далеко зайшов, уже й сухарі кінчаються. Знесилів зовсім. Зайшов у такий ліс, що й сонця не видно. Бачить — біжать вовки. «Пропає»,— думає. А вов-

ки на нього й не подивилися. Пробігли. Потім ведмідь біжить, за ним олень... І все в один бік. От хлопчик і думає: «Може, вони сопілку чують». Пішов і собі за ними. Слухає. І правда: далеко-далеко ледве чутно сопілка грає. Де в нього й сили взялися. Біжить, пробирається крізь хащі. Сопілка все ближче й ближче. От уже й сонячне світло видно. Розгорнув він куші, бачить — знову перед ним галявина вся в сонячних квітках, пташки співають, звірі граються, а посередині — дід зелений, очі золотом горять, на голові вінок з ромашок, на сопілці грає. От хлопчик знову: — Діду!

Враз, як і раніш, тільки зашуміло, загуло. Знову пуста галявина. Тільки дуб зелений посередині шумить вітами. Виїшов хлопчик на галявину подивитися, де ж дід подівся. Нічого нема, крім дуба. Коли гульк — високо, на самому верхечку дуба, вінок з ромашок, а коло нього сухий сучок стирчить.

— Ну, тепер без сопілки не піду,— вирішив хлопчик.

А дуб товстий-претовстий. Ох, і важко лізти. Насилу до гілок добрався. Лізе хлопчик, а дуб стогне, тріщить, гілками



чіпляється, хоче очі виколоти, та хлопчик не зважає, вперто лізе вгору. От уже й сучок близько. Простяг руку хлопчик, схопив сучок, потягнув до себе — трісь — і наче грім ударив. Все затріщало, посипалось... Упав дуб разом з хлопчиком.

Чи довго, чи мало він лежав — очунав. Бачить, сонце світить, навкруги ліс шумить, і лежить він на чистій галявині. Глянув — сопілка в руці. Схопивсь хлопчик на ноги, побіг.

Біжить лісом. Чує — страшно шумить ліс: «Віддай со-



пілку!» Деревата хитаються, сухе гілля сиплеться. Біжить хлопчик, а перед ним вовків ряд стоїть. Очі горять: «Оддай сопілку!» — виють. А він біжить. Розступилися вовки, назустріч ведмідь: «Віддай сопілку!» — реве. А він біжить. Одступився ведмідь, а за ним кажани й сови. Дзьоби й лапи в крові, сичать, виють: «Оддай сопілку!» Біжить він далі. По дорозі враз проваляла страшне під ногами розкрилося. Дна не видно, тільки чорний морок внизу та вода реве десь глибоко. Не злякався хлопчик, розігнався, плигнув — і враз опинився на

узліссі. Знову сонце; тихо, тільки ліс шепоче ззаду жалібно: «Оддай сопілку!» А спереду уже й село видно. Прибіг він додому в стару батьківську хату.

Живе, у людей хлібця попросить та все на сопілці грати вчиться. Спершу не виходило, а потім все краще й краще. І навчився.

Весь двір у нього кропивою та бур'яном заріс був, а заграв він — і враз трава шовкова зашуміла, росте. Квіти чудесні: маки, троянди, конвалії, тюльпани — яких тільки квіток не вирросло! Заграв по-іншому — зашуміли дерева, ростуть, а на них груші, яблука, сливи, та такі великі й пахучі.

Взяв він одне яблуко, а воно — як мед, і зерняток нема. Хто не йде, дивується: де це сад такий пишний взявся?

Почув про це багатій. Приходить. Та такий ласкавий, так і сяє.

— Як я,— каже,— хлопче, тебе давно не бачив, скучив навіть. Чув я, що в тебе сопілка якась є, то, може, продаси. Ти ж бідний, а я тобі добрі гроші дам.

— Не продам! — каже хлопчик.



— Ну, тоді пару волів бери, мені не шкода.

— Ні, ні!

— Ну, сто десятин землі ще додаю.

— Не продам, і не просіть.

— Ну, добре,— каже багатій,— я тобі признаюсь. Тільки умова. Сопіллка на двох. З твоєю сопіллкою можна таким багатим стать, що все навкруги в наших руках буде. Захочемо — так у нас вродить, а в усіх град поб'є. Всі перед нами шапки ламать будуть. Ну, як? По руках?

— Ні, — каже хлопчик,— не треба мені такої ласки. Ідіть з мого двору. Я вас і бачити не хочу.

Як скипів тоді багатій:

— А, — каже,— добром не хочеш. Однаково моя сопіллка буде.

Кинувся на хлопця, зв'язав йому ноги й руки. Сопіллку забрав. Тоді витяг з-за хаяви ножа й каже:

— Ну, настав тобі кінець, хлопче. Заріжу тебе, закопаю, сам на сопіллці гратиму.

Лежить хлопець, плаче, а сам думає: «Ну, тепер пропав я». І так йому сопіллка шкода! От він і каже:

— А як же ви, багатію, гратимете, коли не вмієте?



Спробував багатій заграти. Дійсно — не виходить. Задумався він тоді.

— Добре,— каже,— я тебе різать не буду, ти мене за те грати навчиш.

Розв'язав йому руки, дав сопіллку. Взяв хлопчик — заграв. По-одному заграв — трава росте, квіти цвітуть.

— Ану, ще як,— каже багатій.

Заграв хлопчик по-другому — дерева ростуть, заграв по-третьому — повен двір звірів набігло. Тут як заграє хлопчик по-четвертому — кинувся ведмідь, багатія в ліс потяг. Перестав грати — побігли звірі в ліс, а хлопчик розв'язав пута на ногах і пішов до людей. Зібрав усіх:

— Орить,— каже,— люди, землю.

Виорали. Заграв хлопчик, і враз почала рости пшениця, та така буйна та висока.

— Садить,— каже,— люди, садки.

Посадили молодняк. Як заграв хлопчик — зашуміли дерева, ростуть на них яблука, груші, сливи, вишні. Такий став багатій край, що ні в казці сказати, ні пером описати.

А тоді зібрав хлопчик людей і каже:

— Прощайте, люди добрі! Піду шукати, де погано люди живуть, та заграю їм на хороше життя.

І пішов.







## ПРО ВАСИЛЯ І ВУЖА

Йшов Василь понад шосе. Іде, лозинкою вимахує. Іде сумний, бо іспити в інститут не витримав. Сонце пече, жарко. Іде, чує, щось збоку сичить наче. Він глядь,

а посеред шосе вуж крутиться. Видно, хотів переповзти, прилип животом до розтопленої асфальтової смоли й одірватися не може, крутиться.

Підійшов Василь, коли чує, аж вуж до нього людським голосом:

— Василечку, допоможи, бо грузовики їдуть — загину.

— Ну, що ж! — Узяв Василь простяг лозину, вуж накрутився.

Василь смикнув і скинув вужа у кювет. Хотів іти далі, а вуж сичить:

— Зачекай, Василечку, дозволяю, я тобі віддячу за твою послугу. Скажи мені три бажання, я їх виконаю.

Подумав Василь: що б його побажати? А йому дуже хотілося інженером стати.

— Хочу мати диплом на інженера, — каже.

— Ага, ану перевіряю кишень, — вуж йому.

Василь поліз у кишеньку, аж там диплом. Здивувався, а вуж йому далі:

— Кажи друге бажання.

Задумався Василь.

Був він хлопець не поганий, ну й не красень. Просто симпатичний. І була в нього наречена. Дай, думає, їй приємно зроблю.

— Зроби, — каже, — так, щоб я був найкрасивіший у нашому колгоспі.

— А в тебе дзеркальце? — питає вуж.

— Є.

— Ану глянь у нього!

Витяг Василь дзеркальце, глянув, аж звідти такий на нього красень дивиться, що зроду-віку таких не бачив. Перелякався. Це ж мене, думає, і мати рідна не пізнає, не те що наречена або товариші. Та ще й чи сподобається їй такий красивий? І чим я доведу, що я — це я, коли я й сам себе не пізнаю! Відчуває Василь, що не до ладу щось виходить. Та й з дипломом тим, думає, халепа: який з мене інженер, коли я іспитів в ін-



ститут не склав? Заметушився...

— А чи не можна, — питає, — вужику, одмінити обидва мої бажання?

— Добре, вже відмінив, — просичав вуж.

— Зроби ти краще,— каже Василь,— щоб я був дуже розумний.

— Е, голубчику,— вуж йому,— вже три бажання я тобі виконав. Та ти не журися. Дурень, який зрозумів, що він дурень, уже не дурень. Вистачить у тебе розуму, щоб самим собою бути, гордість мати та за чужий рахунок не жити. Бувай здоров! — Та й поліз собі.



## ХИТРИЙ БОРСУК



Снідав лісоруб у лісі біля озера та й залишив коло пенька ковбаси шматочок. Біг лісом лис. Чує, наче ковбасою пахне. Потягнув носом і подався швиденько на запах.

Ішов лісом борсук. Принюхався, зачув ковбасу і собі на запах побіг.

Біжать вони, той з одної, а той з другої сторони. Носи — в землю. З язиків аж слина котиться, бо ж не кожен день у лісі ковбасою пахне!

Ближче... Ближче до ковбаси... Коли це враз — торох! Над самою ковбасою головами стукнулись. Аж попадали.

Встали, глянули один на одного. Що робити? Чия ковбаса? Знайшли разом, значить, і права рівні на знахідку.

Лис каже:

— Давай розіграємо ковбасу?

— Як?

— А от так: побіжимо разом кругом озера. Хто перший оббіжить — того й ковбаса.

— Та у мене ж ноги короткі,— борсук йому.— Який з мене бігун?

— Ну то як знаєш,— байдуже каже хитрий лис.— Правила для всіх однакові. Не переженеш — моя ковбаса.

— Ну що ж,— почухав потилицю борсук,— давай.

Приготувалися бігуни, як на старті.

— Лічи раз, два, три! — каже лис.

Борсук ще й полічити не встиг, як лис уже помчав.

Борсук обернувся, з'їв ковбасу і рвонув слідом. Та куди борсуківі проти лиса. Довго він чухрав, поки оббіг. Добігає



до пенька, а лис уже давно там. Та лютий, лютий — аж сипить.

— Чого ти? — борсук йому.

— Ковбаси нема!

— Ну нема, то й нема,— одвертає морду борсук.— А здрово ти бігаєш... Куди мені проти тебе!

Пішли разом. Коли це лис потяг носом.

— Слухай, борсуче, ану дихни на мене.

— Нащо?

— Дихни, дихни. Та не в себе, а як слід! А-а-а-а! Так це ти ковбасу з'їв!

Закрутився борсук.

— Ну, я!.. То й що?

— Як то що! — аж завищав лис.— Я ж швидше бігаю!..

— От тому я і з'їв. Не будь хитрим!..





### ЯК ШАКАЛ СТАВ ОХАЙНИМ

Всі знають, що шакал не-чупара, а хто не знає, зараз почує.

Шакал ніколи не миється, не чистить кожуха. Він навіть нори власної не має,

а живе де доведеться. Ляже серед каміння, згорнеться в клубочок і дрижить, як холодець. Він завжди чухмариться об каміння, шерсть на ньому висить клоччям, боки пооблазили, брудні.

Одного разу прокинувся шакал серед свого каміння, потягнувся, почухався, обтрусився, а в правому усі у нього: гур-гур-гур! Здивувався шакал, покрутив головою, а в усі знов: гур-гур-гур! Наче грім загримів. Злякався шакал. Став ще перевіряти. Замер — тихо, нічого не чути. Крутне головою, а в усі: гур-гур-гур! Шакал уже й по землі качався, і вухом об каміння терся — нічого не помагає. Змучився геть. Надвечір світ йому став немилим, і він вирішив: піду і втоплюся. Іде, а назустріч ведмідь.

— Ти чого так набурмосився? Куди йдеш?

— Іду топитися.

— Ти ба! Чого ж це?

— Жити більше несила. Мучить мене щось, у вусі гуркоче. Поки не ворухусь — тихо. Тільки крутну головою

або за вухом лапою почухаю — воно, як грім: гур-гур-гур!

Обнюхав ведмідь шакалові вуха.

— Наче все як слід, — каже. — Тільки ж смердить дуже. Ти, видно, голубе, зроду вух не мив. Ану, крутни головою.

Шакал крутнув. Ведмідь швиденько своїм вухом — до його вуха. Прислухався.

— Нічого не розберу. Так наче шелестить трохи. Видно, щось там дуже глибоко. Що ж робити? — задумався вед-



мідь. — Ти не перечитимеш, коли я вужня попрошу, хай тобі у вуха залізе? Подивиться, що там таке.

— Давай хоч вужня. Може, чим зарадить. А як ні, то тоді тільки в воду. — І ліг на землю.

Пішов ведмідь до пенька, де жили вужі. Попросив найтонше вужня, щоб шакалові у вуха заглянуло. Те погодилось.

Приніс його ведмідь до шакала.

— Ану, піднімай вуха!

Шакал підняв. Вуженя й полізло. Крутилось, крутилось — вилазить.

— Ну, що?

— Блоха,— каже,— жива була. Я вже її задавив.

— Ану, шакале, покрути тепер головою.

Шакал покрутив. Прислухався. Тихо. Ще раз — нічого не чути. Аж підскочив шакал.

— Спасибі,— кричить.— Побіжу тепер до свого каміння.



А ведмідь йому:

— Е, ні! Почекай, нечупаро! Покупайся, щоб тобі блохи у вуха не залазили.

— Та я й плавати не вмію.

— Як це не вмієш? Всі звірі мусять уміти плавати. Я сам, коли малим був, думав, що не вмію. Та мене мама навчила. Вкинула у воду, так я ого як поплив! Ану, ходім зараз же до річки! — і потяг його. Притяг.

— Лізь у воду.

— Не полізу, бо втону. А мені тепер топиться не хочеться,— уперся всіма чотирма і ні руш.

Розсердився ведмідь. Як ухопить шакала за задню ногу, як жбурне аж на середину річки. Ляпнув шакал у воду та як зарепетує:

— Рятуйте, тону!

А ведмідь йому:

— Ти не верещи, а глянь, он від того берега до тебе крокодил пливе. Не встигнеш потонути, як він поснідає тобою.

Бачить шакал, що непереливки, та як загребе всіма чотирма лапами. Крокодил тільки до середини річки доплив, а він уже коло ведмедя на березі обтрушується, аж бризки в усі боки летять.

— Ура! — кричить шакал.— А я й не знав, що умію плавати, та ще й швидше від крокодила! Спасибі тобі, ведмедику-братику, що ти мене до пуття довів.

— Іди собі,— бурчить ведмідь.— Та купайся частіше. Бо побачу ще такого неохайного, то своїми лапами втоплю. З тих пір шакал почав купатися.





## ПРО ДЯТЛА-МОЛОДЦЯ

Сів дятел на дереві — давав хробака видовбувати. Довбає, аж тріски летять. довбає, аж тріски летять. Проманувся, та як уперіщить собі по лівій нозі! За-

верещав і плав униз. Лежить під деревом, крутиться, стогне. А тут зайчик.

— Чого це ти, дятле?

А дятел простягнув ліву ногу — ти глянь, яка рана. І знову стогне. Заець заметушився:

— Почекай трохи, я по швидку допомогу збігаю, — і зник.

Скоро прибігла білочка. На боці сумка з червоним хрестом, а в сумці чого тільки нема. І бинт, і йод, і шприц для уколів, і всілякі хірургічні інструменти. Підбігла. Оглянула ногу. Зробила укол, щоб не боліло. Намазала йодом. Почала перев'язувати.

Аж тут з темного лісу блим-блیم зелені вогниці. Хто? Ну, ясно — вовк. Вибіг з лісу, як кинеться — гам! І проковтнув білочку разом із сумкою, бинтом і всіма причандалами. Тоді до дятла. А той як заверещить:

— Не чіпай мене, я й так поранений!

А вовк — гам! Ковтнув і його. Темно в животі у вовка. Чує дятел — поруч білочка ворухнеться.

— Ой, пропали ми, — каже вона. — Телер уже нам не воскресать!

А дятел:

— Та ти що, злякалася? Ану, відсунься трохи, щоб було як головою розмахнутися.

Білочка відсунулась. Дятел розмахнувся головою: раз! — і пробив дірку носом. Та як почав довбати, враз зробив дірку таку, що й собака проскочить.



— Вилазь, — каже.

Вилізла білочка. Виліз і сам. А тоді:

— Чекай, чекай! Сумку ж забули. Лізь назад.

Скочила білочка за сумкою. Вилазить.

— Ой, — каже, — там ще хтось ворухнеться.

Засунув дятел голову в дірку.

— Хто там?

— Та це я, зайчик!

— Вилазь!

Виліз і зайчик. Обтрусився.

— От спасибі,— каже,— що виручили.

Хотіли вже вони розбігатись по своїх домівках, аж тут вовк очуняв.

Як завие:

— Ой, рятуйте! Ой білочко, заший дірку, бо загину. У тебе ж хірургічні інструменти.

А білочка йому:



— Ти що? Нас за дурників маєш? Заший тобі, а ти знову ковтати будеш?

— Ой, не буду! Нікого не зачеплю. Траву буду їсти.

Порадись вони.

— Ну, гаразд. Зашивай, білочко. А ти ж, вовче, гляди. Не обдури.

Зашила йому білочка дірку в животі. Намазала йодом. Перебинтувала. Вовк піднявся.

— Що, готово? — питає.

— Готово,— каже білочка.

Тоді вовк роззявив пащу — гам! І проковтнув білку з сумочкою. Потім до зайчика — гам! І його ковтнув.

— А тебе, дятле, ковтати не буду. Ха-ха-ха! Піду тепер посплю.

А дятел за ним.

— Білочко,— кричить,— у тебе ж хірургічні інструменти!

Почула білочка. Швидше в сумку. Схопила хірургічного ножа — раз!!! І ще більшу дірку зробила. Вискочили вони знову.

— Ой, спасибі, дятлику, ти вже нас двічі рятував!

Вовк знову почав вити й проситись, та вони вже не слухали, подалися хто куди, а вовк здох.





## СТАРА СОСНА ТА ДЯТЕЛ-МОЛОДЕЦЬ

На узліссі росла стара-стара сосна. Стояла і рипіла, хитала головою і рипіла. Пролітала синничка:

— Чого ви, бабусю, розрипілись? — питає.

— Еге, не зарипиш тут! — каже сосна. — Завелись у мене під корою жуки-короїди, а в нижніх гілках — жуки-дровосіки і поїдом їдять. Видно, останні деньки доживаю, зовсім сохнути стала. Може, ти, синничко, мені їх хоч трохи повидовбуєш?

— Я б з радістю, — каже синничка, — та, бачите, який у мене ніс маленький! Полечу шпака покличу — в нього ніс більший.

Полетіла. Незабаром і шпак летить.

— Що тут у тебе, стара, за біда? — питає.

— Так і так, — каже сосна, — жуки мене поїдом їдять. Повидовбуй їх, голубчику.

Взявся шпак. Порпався-порпався.

— Нічого, — каже, — з моїм дзьобом не вдію. Полечу покличу дубоноса. В нього ніс, як обценьки.

Полетів шпак. От уже й дубоніс летить. Носом клацає.

— Що тут у тебе, стара, скоїлось? Мені шпак казав, та я толком не добрав.

— Так і так, — розкаже сосна, — жуки мене поїдом їдять. Може, ти їх трохи повидовбуєш? В тебе, кажуть, дзьоб, як обценьки.

Взявся дубоніс, лазив-лазив, клацав носом, клацав...

— Нічого, — каже, — не виходить. Полечу одуда покличу. От у нього ніс такий, що всі заздрять.

Полетів. Згодом одуд летить. Чуба підняв.

— Що тут у тебе, стара? — питає.

— Так і так, — каже сосна, — жуки мене дуже їдять. Може, ти мені їх повидовбуєш? Кажуть, у тебе дзьоб такий, що всіх завидки беруть.

Взявся одуд. Довбав-довбав... Грохи носа не зламав.

— Нічого, — каже, — не виходить. У мене ніс хоч і довгий, та слабенький. Полечу чаплю покличу. От у неї ніс такий, що й дивитись страшно.

— Ох, поклич, голубчику, бо вже мені несила статисти.

Полетів одуд. Минула





година чи дві... Аж ось і чапля летить. Ноги довгі, ніс, як меч, гострий. Сіла:

— Ну, що тут у тебе, стара, за біда, що мене від діла одірвали?

— Пробачте,— каже сосна,— потурбувала. Завелись у мене під корою жуки-короїди, а в нижніх гілках — жуки-дровосіки і поїдом їдять. Може, хоч ви мені їх повидовбуєте?

— Добре,— каже чапля. Нагострила ніс об гілку.— Де вони в тебе?

— Та ось у нижніх гілках і під корою всюди.

Взялась чапля, довбала-довбала, поки ніс у дерево загнала, ледве вирвала. Розсердилась:

— Ну тебе,— каже,— з жуками твоїми.

І полетіла.

Зосталась сосна сама.

Стоїть, рипить, плаче, аж смола капає. Коли чує — летить якийсь птах. На голові шапочка червона. Ніс, як долото. Прилетів, почистив носа:

— Що тут у тебе, стара, скоїлось? По всьому лісі тільки й балачок, що ти сохнути стала.

— Так і так,— каже сосна,— жуки мене зовсім з'їли.



Тут уже з якими тільки дзьобами не прилітали, довбались-довбались, а нічого не видовбали.

— Так чого ж ви по мене не послали? Я б уже давно видовбав.

— Де вже тобі,— каже сосна,— тут чапля не з таким дзьобом прилітала, та й то — трохи не одламала. Спробуй, протє.

Злетів дятел на сучок — трах-трах носом, аж цурупалки полетіли. Витяг жучиною гробака — з'їв! Трах-трах-трах!.. Другого витяг — з'їв. Як почав... як почав... Скоро жодного жука не залишилось. Сосна аж сама не своя.

— От спасибі,— каже.— Наче я знову на світ народилась. Не знаю, як і дякувати тобі.

— Коли ви вже такі добрі,— каже дятел,— то дозвольте, я у вашому нижньому суку дупло для гнізда зроблю. Однаково він у вас сухий.

— Голубчику,— каже сосна,— та я за таку послугу цілу гілку свіжу не пожалію, не те що сухий сук.

Взявся дятел до роботи. Незабаром і дупло було готове. Глибоке, сухе. Прилетіла дятлиха, нанесла яєць, висиділа діток... Вигодували. Дружно дятел жив з сосною. І зимою з сім'єю в гості прилітав. Сосна їх шишками частувала. А дупло дятел потім синиці віддав — у неї ніс маленький, каже, а я з моїм дзьобом ще дупло зроблю.





### ХИТРА ЖАБА

Ішов віл через луг після дощу, провалився задньою ногою, а в ямку води набігло — і вийшло озерце. От летить комарик — побачив.

— Ой, яке гарне озерце, моє буде.

Опустився на травичку — сидить, співає... Ліз через луг водяний павучок — воду шукав. Дивиться — озерце. Та таке гарне. «Отут я житиму», — думає.

Плигнув на воду і ковзається. Коли чує — щось угорі дзичжить, та так сердито...

Глянув, аж то комарик:

— Моє озерце. Я його перший знайшов.

А павучок і собі:

— Ні, моє, бо я водяний павук і літати не вмію.

І завелись вони. Комар своє пищить, павучок — своє. Зчепились битися. А недалеко через луг жаба лізла, та ще й голодна. Чує — щось пищить, наче скубуться десь. Підлізла вона, дивиться, аж то комарик з павучком б'ються.

— Моє озерце, — пищить комарик, — я його перший знайшов.

— Ні, моє, — пищить павучок, — бо я водяний павук і літати не вмію.

А жаба й собі:

— Ні, моє. Бо я і його, й вас знайшла.

Та хлам ротом — і з'їла обох. А сама влізла в озерце, розкапустилась і заспівала:

— Ах, яке я озерце придбала.

Розквакалась так, що на весь луг чути.

Летів через луг лелека. Чує — наче жаба квакає. Спустився на луг і йде на квакання. Ступить крок — лівим оком



гляне. Ступить другий — правим оком гляне. А жаба співає, аж очі закрила з насолоди:

— Ах, яке я озерце придбала.

Коли глядь угору, а над нею лелека стоїть, довгим носом націляється. Жаба тільки:

— Ах!.. — та бульк у воду, а ямка неглибока — ноги стирчать. Лелека її цап за ноги, жаба як заверещить:

— Ой дядечку, не їжте мене, бо вдавितесь, я велика дуче. Пустіть, я вам покажу, де десять молодих жабок живе.

Став лелека й думає, що вигідніше — чи десять жабок молодих, чи велика стара жаба? Думав, думав...

— Ну добре, — сичить, не розтуляючи дзьоба. — Але як же ти покажеш? Я ж тебе з дзьоба не випущу, бо втечеш.

— А ви, дядечку, — каже жаба, — летіть, а я буду напрям показувати, чи вправо, чи вліво...

Розігнався лелека, полетів... Очі на жабу скосив, а та гукає:



— Управо, прошу вас. Тепер — вліво. Тепер прямо... правіш трохи... Ондечки, бачите, блищить...

Глянув лелека — правда. Вже й озеро видно. Спланірував на самий бережок і сів.

— Ну, де ж тут твої жабки? — сичить крізь ніс.

— Та вони поховались. Ви забредіть у воду по коліна, я почну співати, жабки й випливають. А як я крикну «крекс» — то ви одразу й хапайте.

А «крекс» по-жаб'ячому означало: «Рятуйся, хто може».

Лелека у воду забрів. Стоїть, очі вирячив. Заспівала жаба. Глядь — одна жабка виринула, за нею друга... третя... і всі. Тут жаба як крикне не своїм голосом: «Крекс...» Лелека рота роззявив, жаба в воду — бульк. Усі жабки, як одна, — бульк! Кинувся лелека хапачь — та хіба в великому озері упіймаєш жабу.

Відтоді лелека ніколи не балакає, а як пійма що, то одразу й ковта.



## ЯК ГУРТОМ КОРОВУ РЯТУВАЛИ



Відбилася корова від череди, йде лісом, коли назустріч вовк.

— Ага,— каже,— якраз мені тебе й бракувало. Заріжу на м'ясо, буде нам з

вовчицею та вовчятами що їсти.— І погнав її до свого лігва. Іде корова, плаче, коли це назустріч білочка.

— Корівко, корівко, чого ти плачеш?

— Як же мені не плакати,— каже корова,— жене мене вовк на м'ясо різати.

Жалко стало білочці корови, побігла слідом.

Ідуть далі, зустріли зайця.

— Корівко, корівко, чого ти плачеш?

— Як же мені не плакати,— відповідає корова,— коли мене вовк жене на м'ясо різати.

Жалко стало й зайчикові, пострибав теж слідом.

Ідуть далі, а назустріч їжачок.

— Корівко, корівко, чого ти плачеш?

— Як же мені не плакати,— каже і йому корова,— жене мене вовк на м'ясо різати.

Їжачкові теж жалко стало, потупав і він слідом. Ідуть вони за вовком і коровою та й радяться, як би їй допомогти.

— Це якби сюди лісничого вовкодава Бриська,— каже

білочка.— Я бачила, пес дома під сосною спить. Він би зразу з вовком упорався. А куди нам усім проти вовка.

— Воно, конешно. Брисько — сила,— каже й собі заєць,— таж він дурний: розбудимо, а пес нас же й подавить. Недавно цей лобуряка ганяв мене годин три, ледве я втік.

— Якраз і добре, що він дурний,— втрутився їжак.— Може, давайте зробимо так: білочка зверху на нього шишку кине, розбудить, я йому морду наколю, розсерджу, а за тобою,

зайчику, він поженеться, от ти й доведеш його до вовка. А побачить пес вовка, то тебе покине, а на вовка кинеється, бо не такий уже він і дурний, як ви думаєте.

Вирішили так і зробити. Рушили до лісничого хати, де Брисько під сосною спав. Прибігли. Білочка зверху на сосні, їжак підійшов близьенько, а заєць трохи далі. Взяла білочка шишку, націлилась добре і пустила. Шишка лусь Бриська по голові. Він як скочить: що тут таке? Коли бачить — їжак. Брисько до нього. Їжак — у клубочок. А пес тиць мордою в колючки, — як розсердиться! Та що їжаку вдієш, коли він у клубочку. Пес туди-сюди, коли глядь — заєць.



Він до нього, а заєць заложив вуха за спину і помчав. Біжить заєць прямісінько до вовка з коровою, а Брисько за ним — от-от наздожене. А то заєць його навмисне підпуска, щоб ще більше роздратувати.

Мчать вони так, аж от і вовк з коровою. Заєць добіг та в кущі — шусть! Пес глядь — нема зайця, зате вовк є. Він ще більше розізлився — та на вовка, з вовка аж клоччя полетіло. Корова бачить таке діло, повернула та бігом додому. До села як на крилах летіла, жодного разу не зупинилася. А Брисько упорався з вовком і пошкандибав знову під сосну спати та рани зализувати — бо такі і йому від вовка перепало.

А білочка, зайчик і їжак пішли у своїх справах, кому куди треба.



## ЗАЄЦЬ І ВЕДМІДЬ



Ішли по лісу ведмідь і заєць. Ведмідь іде, люльку смокче, за плечима мішок з морквою несе, а заєць іде збоку, моркву гризе, — ведмідь дав. Догриз. Ідуть собі.

Тоді заєць питає:

— А що б ти зробив, Михайле, якби на тебе слон напав?

Подумав ведмідь, посмоктав люльку:

— Ну, що ж, — каже, — очевидно, довелось б кидати мішка та тікати, скільки сили є.

Помовчали. Ідуть далі.

— А що б ти зробив, Михайле, — знову заєць йому, — коли б на тебе лев напав?

Подумав ведмідь, посмоктав люльку:

— Ну, що ж, — каже, — не інакше, довелось б кидати мішка й тікати чимшвидше.

Помовчали. Ідуть далі.

А заєць знов:

— А що б ти зробив, Михайле, коли б на тебе тигр напав?

Подумав ведмідь, посмоктав люльку:

— Ну, що ж, — каже, — довелось б кидати мішка та тікати.

Помовчали. Ідуть далі.

— Ну, а що б ти зробив, Михайле,— знову заєць,— коли б на тебе заєць напав?

Подумав ведмідь, посмоктав люльку.

— Ну, що ж,— каже,— очевидно, довелось б кидати мішка та ті... Чекай, чекай, ти про що це? Ах ти ж капловухий! Ррррозірву! — ревноу ведмідь (аж люлька з рота вискочила!) та хватъ зайця за вухо. Той круть-верть, заверещав, як рвонеться, трохи вуха не одірвав. Таки вирвався. Одбіг трохи.

— Ну гаразд, Бурмило косолопий, я тобі це пригадаю. Значить, уже й пошуткувати не можна?! Тепер знатиму, який ти. — І побіг, потираючи вухо.



## ЛИСИЦЯ ТА ІЖАК



Поверталася стара лисиця з недалого полювання. У животі бурчить від голоду. Іде, солодкими оченятами позирає. Назустріч їжак.

— Здоров був, їжаче!

— Здоровенькі й ви будьте,— відповів їжак і згорнувся клубочком.

— Як здоров'ячко?

— Спасибі.

— А давно ми не бачилися, голубчику. Давай на radoшах поцілуємось.— Згорнувся їжак ще тугіше, засопів.

— Не могу,— відповідає,— я ще не вмивався.

— А знаєш,— каже лисиця,— я тепер уже не їм м'яса, самі овочі. Сьогодні цілий ранок з кроликами на капусті паслася. Та й наїлася ж!..

— Та що ви кажете?! А я оце саме хотів вам сказати, що біля старої вільхи виводок тетеревиенят пасеться.

— Де це? — так і підстригнула лисиця.

— За струмочком направо. Та куди ж ви?

— Побіжу, ніколи... — І лисиці як не було. Розгорнувся їжак:

— Піді-но, побігай! Нас, голубонько, не обдуриш... Та й потував далі.

### З М І С Т

Золоте яечко . . . . .	3
Про що розповів струмок . . . . .	14
Чарівна сопілка . . . . .	19
Про Василя і вужа . . . . .	28
Хитрий борсук . . . . .	31
Як шакал став охайним . . . . .	34
Про дятла-молодця . . . . .	38
Стара сосна та дятел-молодець . . . . .	42
Хитра жаба . . . . .	46
Як гуртом корову рятували . . . . .	50
Заєць і ведмідь . . . . .	53
Лисиця та їжак . . . . .	55

для дошкільного та молодшого шкільного віку

*Литвиненко Валентин Гаврилович*

#### **Сказки**

(На українском языкє)

Редактор І. В. Маценко. Художній редактор Г. Ф. Мороз. Технічний редактор В. І. Шибик. Коректор Є. П. Кардаш. Здано на виробництво 6.І. 1969 р. Підписано до друку 8.VII. 1969 р. Формат 70x90<sup>1/8</sup>. Фіз. друк. арк. 3,5. Обл.-вид. арк. 2,5. Умовн. друк. арк. 4,1. Тираж 115 000. Зам. № 27. Ціна 12 коп. Видавництво «Веселка». Київ, Кірова, 34. Фабрика кольорового друку Комітету по пресі при Раді Міністерів УРСР. Київ, Довженка, 3.

12 коп.

